

การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง*
PROMOTING EFFICIENT MANAGEMENT SYSTEMS ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF GOOD GOVERNANCE IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE CHONBURI RAYONG

คณศ นามนัย*, พิฎา สมบูรณ์, เรียงวิญญ์ นิลโคตร

Khanet Namnai*, Lita Somboon, Reongwit Nilkote

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6526141003@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล 2) เปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและอนุมานเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมฯ จำแนกตามเพศไม่พบความแตกต่าง แต่เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการส่งเสริมฯ มี 5 แนวทาง ได้แก่ 3.1) การส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา บูรณาการการมีส่วนร่วมและความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายและดำเนินงาน 3.2) การยกระดับสมรรถนะวิชาชีพและพัฒนาศักยภาพบุคลากร เน้นการฝึกอบรม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการยกย่องบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นเพื่อสร้างแรงจูงใจ 3.3) การบริหารจัดการทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ตามวงจร PDCA 3.4) การบริหารจัดการด้านวิชาการเชิงรุกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3.5) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีแผนจัดการที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส

คำสำคัญ: การส่งเสริม, ระบบการบริหารจัดการ, ประสิทธิภาพ, หลักธรรมาภิบาล, สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

* Received September 3, 2024; Revised October 27, 2024; Accepted November 4, 2024

Abstract

This research article aims to 1) Examine the level of promotion of efficient governance-based management systems, 2) Compare the level of personnel awareness regarding the promotion of efficient governance-based management systems, and 3) Propose guidelines for enhancing the efficient governance-based management system in educational institutions under the jurisdiction of the Chonburi-Rayong Secondary Education Service Area Office. This is a mixed-method research study with a sample size of 351 individuals and 17 key informants. The research tools included a questionnaire and in-depth interviews. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The research findings revealed that 1) The overall level of promotion of efficient governance-based management systems, as well as the individual aspects, was at the highest level 2) No significant differences were found in the level of personnel awareness regarding the promotion of governance-based management systems when categorized by gender, but significant differences were found when categorized by education level, work experience, and the size of the institution at a significance level of .05 and 3) Five key guidelines for promoting governance-based management systems were identified as five ways 3.1) Good Governance Implementation Integrating participation and transparency in policy-making and operational processes in educational management. 3.2) Upskilling Education Professionals Emphasizing training, applying technology, and recognizing personnel to create motivation. 3.3) Innovative Resource Allocation Employing the PDCA cycle for strategic resource management. 3.4) Dynamic Curriculum Management Proactively managing academic affairs to meet stakeholders' needs. and 3.5) Ethical Administration Implementing governance-based management with clear plans, promoting participation, and ensuring transparency.

Keywords: Promotion, Management System, Efficiency, Good Governance, School Under The Secondary Educational Area Office Chonburi Rayong

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546, 2546) ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ 1) ขยายสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยให้เกิดความโปร่งใส และ 3) สร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพทางการเมือง นำไปสู่การออกกระเปาะและพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 10 หลักการสำคัญ และรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 และ 2560 ได้บัญญัติให้หน่วยงานราชการต้องปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และบรรจุหลักการนี้ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานภาครัฐ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แม้ว่าจะมีนโยบายและกฎหมายดังกล่าวเพื่อกระจายอำนาจและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหา เช่น การขาดการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงจากทุกภาคส่วน การขาดความโปร่งใส และการขาดทรัพยากรที่เพียงพอในการพัฒนาสถานศึกษา สาเหตุของปัญหาลักษณะหนึ่งคือการที่ระบบการบริหารจัดการ

ของสถานศึกษายังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน การขาดการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม ทำให้การศึกษาไม่สามารถสร้างความเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพได้อย่างที่คาดหวัง วิธีการแก้ไขปัญหาที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ คือ การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วย หลักการสำคัญ ได้แก่ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจ และการตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) โดยสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จะถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผ่านกลยุทธ์ 5 ประการ คือ พัฒนาศักยภาพผู้บริหารผ่านการฝึกอบรม พัฒนาระบบบริหารจัดการภายใน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2566) การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา ระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและแนวทางการศึกษาของชาติในยุคปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลและบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยนี้ใช้วิธีแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัย คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีและระยอง จำนวนรวม 3,864 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ตามตารางเศษชีและมอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ถูกคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสระดับ AA (คะแนน 95 - 100) จำนวน 12 คน ที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มผู้บริหารเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน โดยผู้บริหารทั้งหมดต้องมีการปฏิบัติงานในการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 3 ปี และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่น้อยกว่า 2 ปี อีกทั้งยินดีให้ข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อจำเป็น
3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับ

การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการ และตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผลลัพธ์ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00 ในทุกข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .891 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่มโดยใช้คำถามปลายเปิด คำถามได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ 17 ท่าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความอนุเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้สร้างเค้าโครงคำถามสำหรับการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 351 ฉบับถูกวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูลจากตอนที่ 1 วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลจากตอนที่ 2 และ 3 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ในการส่งเสริมการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีตรวจสอบสามเส้า โดยมีการยืนยันความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

การส่งเสริมระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	(n = 351)		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	4.56	0.62	มากที่สุด	4
2. หลักค่านิยมประชาธิปไตย	4.66	0.55	มากที่สุด	1
3. หลักประชาธิปไตย	4.60	0.59	มากที่สุด	3
4. หลักความรับผิดชอบทางการบริหาร	4.63	0.60	มากที่สุด	2
รวม	4.61	0.59	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักค่านิยมประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.55) หลักความรับผิดชอบทางด้านการบริหาร ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.60) หลักประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.59) และหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบในระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปรากฏผลดังตารางที่ 2 - 5

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	(n = 91)		(n = 260)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	4.54	0.54	4.65	0.64	-.500	.617
2. หลักค่านิยมประชาธิปไตย	4.77	0.46	4.64	0.57	.537	.580
3. หลักประชารัฐ	4.71	0.47	4.57	0.62	1.557	.120
4. หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร	4.55	0.59	4.62	0.61	-.210	.834
รวม	4.64	0.52	4.62	0.61	.440	.660

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกรายด้าน คือ ด้านหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ($p = .617$) ด้านหลักค่านิยมประชาธิปไตย ($p = .580$) ด้านหลักประชารัฐ ($p = .120$) และหลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร ($p = .834$) ในภาพรวม ($p = .660$) ผลวิเคราะห์นี้บ่งชี้ถึงความเป็นกลางในเชิงนโยบายและการดำเนินงานของสถานศึกษาในการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถเข้าถึงและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเพศต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม	15.226	2	7.613	1.781	.170
	ภายในกลุ่ม	1487.839	348	4.275		
	รวม	1503.066	350			
2. หลักค่านิยมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	37.936	2	18.968	3.433	.033*
	ภายในกลุ่ม	1923.038	348	5.526		
	รวม	1960.974	350			
3. หลักประชารัฐ	ระหว่างกลุ่ม	11.624	2	5.812	1.278	.280
	ภายในกลุ่ม	1582.120	348	4.546		
	รวม	1593.744	350			
4. หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	42.120	2	21.060	7.623	.001*
	ภายในกลุ่ม	961.390	348	2.763		
	รวม	1003.510	350			

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยรวมและรายด้าน (ต่อ)

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.335	2	.667	3.069	.048*
	ภายในกลุ่ม	75.683	348	.217		
	รวม	77.018	350			

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด ในภาพรวม ($p = .048$) ด้านหลักค่านิยมประชาธิปไตย ($p = .033$) และด้านหลักหลักความรับผิดชอบทางการบริหาร ($p = .001$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในด้านหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ($p = .170$) และด้านหลักประชาธิปไตย ($p = .280$) ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์นี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าระดับการศึกษาอาจมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความเข้าใจในเรื่องของระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล โดยบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าอาจมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากกว่า หรืออาจมีมุมมองที่แตกต่างกันในเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดีกว่า

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม	58.553	3	19.518	4.688	.003*
	ภายในกลุ่ม	1444.513	347	4.163		
	รวม	1503.066	350			
2. หลักค่านิยมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	59.702	3	19.901	3.632	.013*
	ภายในกลุ่ม	1901.272	347	5.479		
	รวม	1960.974	350			
3. หลักประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	99.887	3	33.296	7.734	.000**
	ภายในกลุ่ม	1493.857	347	4.305		
	รวม	1593.744	350			
4. หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	18.078	3	6.026	2.122	.097
	ภายในกลุ่ม	985.432	347	2.840		
	รวม	1003.510	350			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.141	3	1.047	4.917	.002*
	ภายในกลุ่ม	73.877	347	.213		
	รวม	77.018	350			

* $p < .05$, ** $p < .001$

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านหลักความรับผิดชอบทางการบริหารจำแนกรายด้าน ดังนี้ ด้านหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ($p = .003$) ด้านหลักค่านิยมประชาธิปไตย ($p = .013$) และหลักประชาธิปไตย ($p = .000$) ในภาพรวม ($p = .002$) แต่ในด้านหลักความรับผิดชอบทางการบริหาร ($p = .097$) ไม่แตกต่างกัน เหตุที่ผลวิเคราะห์เป็น ดังนี้ อาจแสดงให้เห็นว่าความรับผิดชอบในการทำงานเป็นสิ่งที่บุคลากรในทุกระดับประสบการณ์มีการรับรู้และปฏิบัติในระดับที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์มากหรือน้อย เนื่องจากเป็นหลักการที่คงที่และเป็นพื้นฐานของการบริหาร

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม	23.056	2	11.528	2.711	.068
	ภายในกลุ่ม	1480.009	348	4.253		
	รวม	1503.066	350			
2. หลักค่านิยมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	51.978	2	25.989	4.738	.009*
	ภายในกลุ่ม	1908.997	348	5.486		
	รวม	1960.974	350			
3. หลักประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	69.862	2	34.931	7.977	.000**
	ภายในกลุ่ม	1523.882	348	4.379		
	รวม	1593.744	350			
4. หลักความรับผิดชอบทางการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	18.551	2	9.276	3.277	.039*
	ภายในกลุ่ม	984.959	348	2.830		
	รวม	1003.510	350			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.090	2	1.045	4.852	.008*
	ภายในกลุ่ม	74.928	348	.215		
	รวม	77.018	350			

* $p < .05$, ** $p < .001$

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกรายด้าน ดังนี้ หลักค่านิยมประชาธิปไตย ($p = .009$) ด้านหลักประชาธิปไตย ($p = .000$) และด้านหลักความรับผิดชอบทางการบริหาร ($p = .039$) ในภาพรวม ($p = .008$) แต่ในด้านหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ($p = .068$) ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์อาจกล่าวได้ว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกันอาจมีมุมมองหรือการรับรู้ที่แตกต่างกันในเชิงรายละเอียด โดยเฉพาะในเรื่องของหลักประชาธิปไตย ซึ่งสะท้อนถึงระดับความเข้าใจและการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เท่ากัน

3. พบว่า แนวทางการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรบูรณาการการมีส่วนร่วมและความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายและดำเนินงานผ่านกลไกการประชุมเชิงปฏิบัติการและเวทีประชาคม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบบริหารจัดการ 2) การยกระดับสมรรถนะวิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารควรเน้นการพัฒนาศักยภาพผ่านการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการยกย่องบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นเพื่อสร้างแรงจูงใจ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยผู้บริหารควรนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการจัดสรรทรัพยากร เน้นการวางแผน ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง พร้อมมีระบบติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ 4) การบริหารจัดการด้านวิชาการเชิงรุกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้บริหารควรสำรวจความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง ปรับปรุงหลักสูตร บูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และ 5) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรมีแผนการจัดการที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เปิดเผยข้อมูล โปร่งใส สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง พร้อมฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการส่งเสริมระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงสุด ด้านหลักค่านิยมประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบทางการบริหาร ด้านหลักประชาธิปไตย และด้านหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ มณีรัตน์ จันทรา และคณะ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.29 ขณะเดียวกัน ประสิทธิภาพในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51 นอกจากนี้ ยังพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างภาวะผู้นำและคุณธรรมรวมถึงความโปร่งใส ($p < 0.01$) (มณีรัตน์ จันทรา และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับ จิรัฏฐิگانต์ จันทร์แทน และคณะ พบว่า ยุคนิวนอร์มัลสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร ประกอบด้วย 10 หลักสำคัญ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการบริหารจัดการ และหลักเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (จิรัฏฐิگانต์ จันทร์แทน และคณะ, 2564)

2. การเปรียบเทียบระดับการรับรู้การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการพบว่า เพศไม่มีผลต่อการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษามีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยาณี สีสารักษ์ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ ที่ได้ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (กัลยาณี สีสารักษ์ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2563) ในขณะที่ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมักมีทัศนคติต่อการบริหารต่างกัน สอดคล้องกับที่ จุริรัตน์ สุดใจ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช (จุริรัตน์ สุดใจ, 2557) ที่พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่ามักเข้าใจหลักธรรมาภิบาลและการบริหารได้ลึกซึ้งกว่า และยังสอดคล้องกับที่ นิตติยา เกื้อทาน ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง (นิตติยา เกื้อทาน, 2560) ที่พบว่า ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันยังส่งผลกระทบต่อความซับซ้อนของการบริหาร

จัดการ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียากร พงฺตน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า สถานศึกษา ขนาดใหญ่มักต้องการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมสูงกว่า (ปรียากร พงฺตน, 2564)

3. แนวทางการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมธรรมาภิบาล โดยเน้นการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ผ่านการอบรม และพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลที่โปร่งใสและเป็นธรรม พร้อมสร้างขวัญกำลังใจ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรตามวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยั่งยืน 4) การบริหารจัดการวิชาการเชิงรุก ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัย พร้อมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และ 5) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีแผนการจัดการที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เปิดเผย ข้อมูลอย่างโปร่งใส และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สัญญา เสนาภูมิ พบว่า ธรรมาภิบาล เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน ประเทศที่มีธรรมาภิบาลมักแสดงถึงความสามารถในการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด (สัญญา เสนาภูมิ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ได้พบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ โดยเสนอกรอบแนวคิด "Systematic Approach Management" ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งแบ่งเป็นระดับผลผลิต สามารถสรุป ได้ดังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) ระดับการส่งเสริมระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงสุด โดยเฉพาะด้านหลักค่านิยมประชาธิปไตย 2) การเปรียบเทียบระดับการรับรู้การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการ เพศไม่มีผลต่อการรับรู้การบริหารจัดการ แต่ปัจจัย เช่น วุฒิการศึกษาประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษานั้นมีผลสำคัญ สถานศึกษาขนาดใหญ่ต้องการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมมากกว่า และ 3) แนวทางการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล บูรณาการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากร การบริหารโดยใช้ PDCA และการบริหารเชิงรุก มี 5 แนวทาง ได้แก่ การส่งเสริมธรรมาภิบาล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรตามวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยั่งยืน การบริหารจัดการวิชาการเชิงรุก และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีแผนการจัดการที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส และได้จัดทำแผนบริหารความเสี่ยง จึงมีข้อเสนอแนะว่า นำผลการวิจัยไปปรับใช้ตามบริบทและนโยบาย พร้อมแนะนำการเปรียบเทียบแนวทางบริหารระหว่างภูมิภาคและการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี สีสารักษ์ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(3), 53-67.
- จิรัฐิกานต์ จันทรแทน และคณะ. (2564). ธรรมาภิบาลหัวใจของการบริหารสถานศึกษายุคนิวนอร์มัล. วารสาร คุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 17(2), 1-10.
- จूरี่รัตน์ สุดใจ. (2557). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 7(2), 61-69.
- นิตติยา เกื้อทาน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอปลวกแดงจังหวัดระยอง. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียากร พยุงตน. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียน ในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(2), 1-14.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก หน้า 1. (6 กรกฎาคม 2546).
- มณีนรัตน์ จันทรา และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 10(12), 120-129.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). กระบวนทัศน์ธรรมาภิบาล: กรอบแนวคิดทางการบริหารการปกครอง. วารสารวิถีสังคม มนุษย์, 4(1), 217-248.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. (2566). การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพมหานคร: บริษัท 프리เมียร์ โพร จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 프리ทวานกราฟฟิค จำกัด.